

Biti moralen v nemoralni družbi

FILM

Matura

Režija Cristian Mungiu

Kinodvor

✎ Tina Poglajen

Z *Maturo* se v naše kinematografe vrača prvak romunskega novega vala, režiser **Cristian Mungiu**, ki je pred nekaj leti navdušil s filmsko mojstrovino 4 mesece, 3 tedni in 2 dneva, mračno pripovedjo o ženskih reprodukcijskih pravicah iz časa Ceausescujeve diktature, nato pa še s filmom *Za hribi*, postavljenim v grozljivo konservativno in vraževerno okolje pravoslavniških samostanov v ruralni Romuniji.

Romeo Alda (**Adrian Titieni**) je zdravnik, nekdANJI idealist, ki se je leta 1991 z ženo vrnil v Romunijo, upajoč, da bo lahko pomagal spremeniti romunsko

družbo. Sčasoma je podlegel pritisku in začel vrnitev obžalovati, zato z ženo svojo hči Elizo (**Maria-Victoria Dragus**) že od malega pripravljata na to, da bo po maturi zapustila državo in odšla študirat v Veliko Britanijo.

Le dan pred maturo Elizo poskuša posiliti neznanec in starši se zbijajo, da globoko pretreseno dekle ne bo doseglo odličnih rezultatov, potrebnih za študij v tujini. Romeo se odloči, da se zaradi njene prihodnosti splača popustiti pri moralnih načelih, po katerih jo je vzgajal: da bi ji zagotovil dober rezultat, najprej sklene dogovor s policijskim načelnikom, ki čaka v vrsti za presaditev jeter, nato z izpitnim ocenjevalcem, ki uslugo dolguje policijskemu načelniku, in tako naprej.

Romunija se v *Maturi* spet pokaže kot družba, v kateri so ob splošni apatiji zabrisane tudi osebne in družbene moralne ločnice. Za propadajoče moralno in duhovno stanje v državi je alegorična cela Romeova družina, z izjemo pripadnice najmlajše generacije, Elize: njeno

mamo Magdo muči huda depresija, zaradi katere večino časa lebdi v stanovanju kot nekakšna brezizrazna gmota, Romeova mama je bolna telesno in duševno, Romeo pa ženo vara s Sandro, ki uči na Elizini šoli. Strategije preživetja, ki so se jih priučili ljudje, odraščajoč v desetletjih Ceausescujeve diktature, še vedno prepredajo družbo in so tudi vanje neizbrisno vtisnjene; njihova prizadevanja za boljše življenje tako ohranjajo in prispevajo k družbeni disfunkcionalnosti, četudi so v ozadju dobri nameni. *Matura* je hkrati dovršen psihološki portret lika, ki zaradi moralnih kompromisov, ki jih sprejema, sam postaja takšen, kot so družbene sile, proti katerim misli, da se bori.

In res, ko Eliza na policijski postaji prepozna morebitnega napadalca, se poleg njene glave, ki gleda moške, med katere je osumljenec za njeno trpljenje, v kadru pomenljivo znajde tudi oče. Njegove utvare, da lahko nadzoruje svet okrog sebe, so ponazorjene z Mungiujevo značil-

Matura je dovršen psihološki portret lika, ki zaradi moralnih kompromisov, ki jih sprejema, sam postaja takšen, kot so družbene sile, proti katerim misli, da se bori. arhiv Kinodvora

no estetiko: z vztrajno dolgimi kadri, kamero, ki svojim likom ves čas sledi čez ramo, in širokimi posnetki pokrajine. Dopolnjujejo jo preprost, asketski in realističen vizualni slog, blede in hladne barve, preprosta montaža in tresoča se kamera, ki poudarja napetost in nejasnost dogajanja – vizualni slog, ki je ključno zaznamoval romunski novi val. Morda bi lahko pomis-

lili, da *Matura* v primerjavi s Mungiujevimi prejšnjimi filmi ali z romunskim novim valom na splošno ne ponudi ničesar novega; vsekakor ni tako žgoča in presunljiva kot *Za hribi* ali zlasti kot 4 meseci, 3 tedni in 2 dneva. A morda je prav zato, ker je subtilnejša in ker svoj pogled usmerja v neodmaknjeno sedanost, njen družbeni komentar še bolj učinkovit. x